

Besked
2018-10-01
Dnr: 2018-2.1.2-0012

Klassificering av pipor till jakt- och sportvapen

Ärendet

Ett bolag har den 27 juni 2018 lämnat in en skrivelse till Inspektionen för strategiska produkter och begärt ett klargörande om att det inte krävs tillstånd hos ISP för att tillverka specialbeställda och specialanpassade pipor för kvalificerat jakt- och sportskytte. I skrivelsen har bolaget bl.a. angett följande. Bolaget har ansökt om tillstånd att tillverka krigsmateriel men har fått avslag. Bolagets inställning är att det inte behövs tillstånd för den planerade verksamheten. Detta eftersom det i 1 § första stycket lagen (1992:1300) om krigsmateriel anges att lagen är tillämplig på ”materiel som är utformad för militärt bruk och som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel”. Rekvisiten ”utformad för militärt bruk” och ”som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel” är kumulativa. Eftersom bolagets pipor inte är utformade för militärt bruk utan för jakt- och sportskytte är första ledet inte uppfyllt. Lagen är därmed inte tillämplig på de pipor som ska tillverkas. Att utsträcka lagens bokstav till att även innefatta jakt- och sportskyttvapen skulle stå i strid med legalitetsprincipen.

Vidare har ISP sedan den 15 juni 2012 bildat en egen praxis som innebär att nya tillstånd inte meddelas. Detta står i strid med den grundlagsstadgade näringsfriheten i 2 kap. 17 § regeringsformen. Odefinierade säkerhets- eller försvarspolitiska skäl korresponderar inte med nödvändighet mot den i regeringsformen tillåtna inskränkningen ”att skydda angelägna allmänna intressen”. ISP bör därför vid tillämpningen av lagen om krigsmateriel göra en normprövning enligt 12 kap. 10 § regeringsformen. Om denna praxis betraktas som en föreskrift strider det även mot normgivningsreglerna i 8 kap. regeringsformen.

Slutligen innebär tillämpningen av den interna praxisen att befintliga tillståndshavare särbehandlas i relation till andra sökande vilket utgör en överträdelse av förbudet mot diskriminering i artikel 14 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och domstolens praxis om legitima förväntningar under skyddet för egendom enligt artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till konventionen.

ISP gör bedömningen att detta ärende ska behandlas som en begäran om klassificering av krigsmateriel rörande de aktuella piporna.

Besked

ISP bedömer att de för ärendet aktuella piporna utgör krigsmateriel enligt ML1 a) (KS).

Tillämpliga bestämmelser

I 1 § första stycket lagen om krigsmateriel anges bl.a. att ”Denna lag gäller dels materiel som är utformad för militärt bruk och som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel”. Detta utgör inte kumulativa rekvisit utan paragrafen pekar ut att krigsmateriel bestäms genom regeringens föreskrifter.

I paragrafens tidigare lydelse, före den 1 juli 2012, stadgades följande: ”Denna lag har avseende på vapen, ammunition och annan för militärt bruk utformad materiel som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel”¹. I förarbetet till lagen framförde föredragande statsråd bl.a. följande. Tidigare tillämpliga lagstiftningar innehåller ett bemyndigande för regeringen att bestämma vad som ska avses med krigsmateriel enligt lagen. Begreppsutredningen hade föreslagit att införa en närmare beskrivning av vilka materielslag som ska utgöra krigsmateriel i lagen, då det skulle öka tyngden av det samlade regelverket om den lagstiftande församlingen i mer konkreta termer anger vilket produktkollektiv som omfattas. Det föredragande statsrådet delade utredarens bedömning att det ligger en styrka i detta, men bedömde dock att det inte är möjligt att i lagen införa sådana klara definitioner att alla svårigheter vid gränsdragningen mellan civil och militär materiel undanröjs.² Det föredragande statsrådet föreslog därför ”att det av lagens inledande bestämmelse skall framgå att den har avseende på vapen, ammunition och annan för militärt bruk utformad materiel som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel. Därmed uppnås en ökad tydlighet i lagens tillämpningsområde, samtidigt som jag således föreslår att regeringen ges bemyndigande att även i fortsättningen utfärda föreskrifter om vad som ska avses med krigsmateriel enligt lagen om krigsmateriel.”³ Paragrafen avser således att förtydliga vilka typer av produkter som kan utgöra krigsmateriel, samtidigt som det stadgas att det är regeringens föreskrifter som pekar ut vad som utgör krigsmateriel.

Lagen förändrades till sin nuvarande lydelse den 1 juli 2012⁴. I förarbetet till den förändringen anförde regeringen bl.a. följande. ”Den ändrade lydelsen i första stycket innebär en förenkling av texten och att lagens tillämpningsområde utökas till att omfatta tekniskt bistånd. Det förhållandet att preciseringarna ”vapen” och

¹ SFS 1992:1300

² Prop. 1991/92:174, s. 25 f.

³ Prop. 1991/92:174, s. 26

⁴ SFS 2011:849

”ammunition” slopas beträffande den materiel som enligt regeringens föreskrifter ska utgöra krigsmateriel innebär inte någon ändring i sak.”⁵ 1 § första stycket lagen om krigsmateriel ska således tolkas på så sätt att det i paragrafen stadgas att vad som utgör krigsmateriel anges i regeringens föreskrifter. Tillämplig föreskrift är bilagan till förordningen (1992:1303) om krigsmateriel.

Vad som utgör krigsmateriel framgår av del A i bilagan till förordningen (1992:1303) om krigsmateriel, krigsmaterielförteckningen. Aktuell krigsmaterielförteckning är SFS 2018:73. Den för ärendet tillämpliga kategorin är ML1 a).

ML1 Slätborrade vapen med en kaliber som understiger 20 mm, andra vapen och automatvapen med en kaliber på högst 12,7 mm (0,50 tum) samt tillbehör, enligt följande, och särskilt utformade komponenter för dessa vapen:

- a) Gevär och kombinationsvapen, eldhandvapen, kulsprutor, k-pistar och snabbskjutande vapen med flera eldrör.

I del D i bilagan till förordningen om krigsmateriel finns en förteckning av den krigsmateriel som utgör KS. Krigsmateriel som inte anges i denna förteckning utgör ÖK. I förteckningen anges att eldrör (pipor) till vapen enligt ML1 är KS.

Bedömning

Är pipor till jakt- och sportskyttevapen krigsmateriel?

Räfflade vapen med en kaliber på högst 12,7 mm omfattas av ML1. Vilka vapen som omfattas av kontrollen är uppräknade i ML1 a). I uppräknningen anges att gevär är kontrollerade som krigsmateriel. Av kontrolltextens chapeau anges även att särskilt utformade komponenter för kontrollerade vapen är krigsmateriel. De aktuella piporna är särskilt utformade komponenter till gevär och omfattas därmed av ML1 a). Piporna är således krigsmateriel enligt ML1 a) (KS).

Vidare konstateras det att räfflade precisionspipor i de aktuella kalibrarna som utformats för jakt- och sportskytte inte skiljer sig på några avgörande punkter från pipor utformade för militära vapen (främst prick- och skarpsskyttevapen). Kaliber 7,62 mm, som nämns i bolagets skrivelse, är t.ex. vanligt inom pricksskytte. Vapen med sådan kaliber är exempelvis det svenska pricksskyttegeväret 90 (Psg 90) och det ryska Dragunov (SVD 63) som båda är i 7,62 mm (vapnen använder dock olika former av patroner och hylslängderna skiljer sig åt). Tidigare har även 6,5 mm varit vanlig som pricksskyttevapen, t.ex. Mauser m/96 som tidigare användes som

⁵ Prop. 2010/11:112, s. 10

prickskyttevapen i Försvarsmakten, men som numera är ett vanligt jaktvapen i Sverige. Det finns således ett flertal sport- och jaktvapen som ursprungligen utvecklats för militära ändamål.

Övriga frågor

Bolaget har även i sin begäran framfört flera argument som berör ISP:s tolkning av lagen om krigsmateriel och myndighetens ärendehandläggning, vilka kommer bevaras nedan.

I 1 § andra stycket lagen om krigsmateriel anges att tillstånd enligt lagen endast får lämnas om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt. I beslut som meddelats bolaget den 9 juni 2017, dnr. 2017-2.2.1-0017, har ISP avslagit bolagets ansökan om tillstånd att tillverka krigsmateriel. I beslutet framgår att det inte förelåg försvars- och säkerhetspolitiska skäl för att tillstånd skulle kunna beviljas.

I beslutet hänvisades det till ny praxis vid bedömning av ansökningar av tillstånd att tillverka krigsmateriel som ISP publicerat på sin hemsida den 15 juni 2012. Praxisen är inte en föreskrift utan en allmän upplysning om ISP:s tolkning av lagstiftningen. Med denna tydliggör ISP att det för verksamheter som det inte råder försvars- eller säkerhetspolitiska skäl för, bl.a. tillverkning av jakt- och sportskyttevapen, inte finns möjlighet att bevilja tillstånd enligt lagstiftningen. Denna bedömning grundas på tillämplig lagstiftning, dvs. 1 § andra stycket lagen om krigsmateriel. För att säkerställa att denna förändrade praxis inte oskäligt skulle drabba enskilda eller bolag, angavs emellertid ett antal undantagssituationer då det kan vara skäligt att bevilja tillstånd trots att det inte finns skäl enligt lagen. Detta gäller bl.a. om den sökande redan har beviljats tillstånd eller om denna inlett sin verksamhet innan praxisen meddelades och haft ekonomiska utgifter eller liknande till följd av att han eller hon räknat med att erhålla ett tillstånd enligt den äldre praxistillämpningen.

Tillämpning av denna praxis innebär att enskilda eller bolag som har legitima förväntningar att beviljas tillstånd kommer beviljas tillstånd. Tillämpningen av lagstiftningen på detta sätt innebär således inte en kränkning av artikel 1 i tilläggsprotokoll 1 till Europakonventionen eller av förbudet mot diskriminering i artikel 14 Europakonventionen.

Vidare anges det i 2 kap. 17 § regeringsformen att begränsningar i rätten att driva näring är möjliga men bara om dessa införs för att skydda angelägna allmänna intressen och inte i syfte att ekonomiskt gynna vissa personer eller företag. Lagen om krigsmateriel är allmänt formulerad och avser bl.a. att kontrollera tillverkning av

krigsmateriel. Detta utgör ett nationellt säkerhetsintresse.⁶ Det föreligger således ingen konflikt med grundlag och det finns ingen anledning för ISP att företa en normprövning i det aktuella fallet.

Christer Ahlström
Generaldirektör

⁶ Prop. 1991/92:174 s.64